

ΤΟ ΚΤΙΣΜΑ ΠΟΥ ΕΣΤΕΓΑΣΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΣΧΟΛΗΝ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

Κωνσταντίνος Α. Τσιάτας

Μετά την δημοσίευσιν των άρθρων μου εις τα «Θασιακά» των ετών 1985 και 1986 διά τα δημοτικά σχολεία του Θεολόγου και διά τα γυμνάσια της Θάσου η σχετική υπ' αριθ. 3 σημείωσις που προσετέθη υπό του καθηγητού κ. Κ. Χιόνη εις το πρώτον άρθρον μου (τ. 2, σ. 69-70) μ' οδήγησε ν' αναζητήσω το κτίσμα εις το οποίον εστεγάσθη η πρώτη ελληνική σχολή Θεολόγου. Η ύπαρξις της σχολής ταύτης μνημονεύεται εις το από 15-7-1850 γράμμα που αποστέλλει ο προεστός του Θεολόγου και προσπαππούς μου Δημήτριος Χατζηγιαξής ή Δημητρούδης προς το γυναικάδελφό του και φιλικό Καλλίνικο Σταματιάδη, αρχιμανδρίτη της εν Μονάχῳ ελληνορθοδόξου εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου¹. Εις την σχολήν ταύτην έμαθαν γράμματα όλοι οι παλαιοί Θεολογίτες που διεκρίθησαν μετέπειτα. Εις αυτήν εφοίτησαν Λαμπήρηδες, Τζιατάδες, Δέμπας, Νάσος, Γεωργιάδης και άλλοι επιστήμονες και γυμνασιόπαιδες του χωρίου Θεολόγος. Ο τελευταίος ξεχώριζε διά την μόρφωσίν του και αγνοούσαμε πού, πώς, πότε έμαθε τα τόσα πολλά και καλά διά τον καιρόν του γράμματα. Ήταν λογιστής των διανομών τροφίμων εις Θεολόγον κατά τον πρώτον παγκόσμιον πόλεμον (1914-18), επιβλητικός αρχοντάνθρωπος του καιρού του, με το ανάλογον παράστημα και τον απαραίτητον αρειμάνιον μύστακα. Διετέλεσε γραμματεύς της Κοινότητος κατά τα έτη 1900-1918 και είχε παντρευθεί τη Σμαράγδα, το γένος Ρήγα, με την οποία απέκτησε πέντε θυγατέρες: 1) τη Μαρία Δημητρίου Γερακούδη (1880-1949), 2) την Ελένη Γεωργίου Γκούμα (1882-1962), 3) τη Σωτήρω Κυριάκου Αναστασιάδη (1890-1924), 4) τη Ραλίτσα Βασιλείου Μπίνου (1894-1962) και 5) τη Θαλασσινή Αυγούστου Κρητικού (1895-1962). Όλες μορφώθηκαν και παντρεύτηκαν εις Θεολόγον, πλην της τελευταίας Θαλασσινής που παντρεύτηκε και πέθανε εις Λιμενάρια. Ο Γεώργιος Γεωργιάδης ή Γεωρ-

1. Βλ. Αποστ. Ε. Βακαλοπούλου, Ιστορία της Θάσου (1453-1912), έκδ. ΕΜΣ, Θεσ/νίκη 1984, σ. 133.

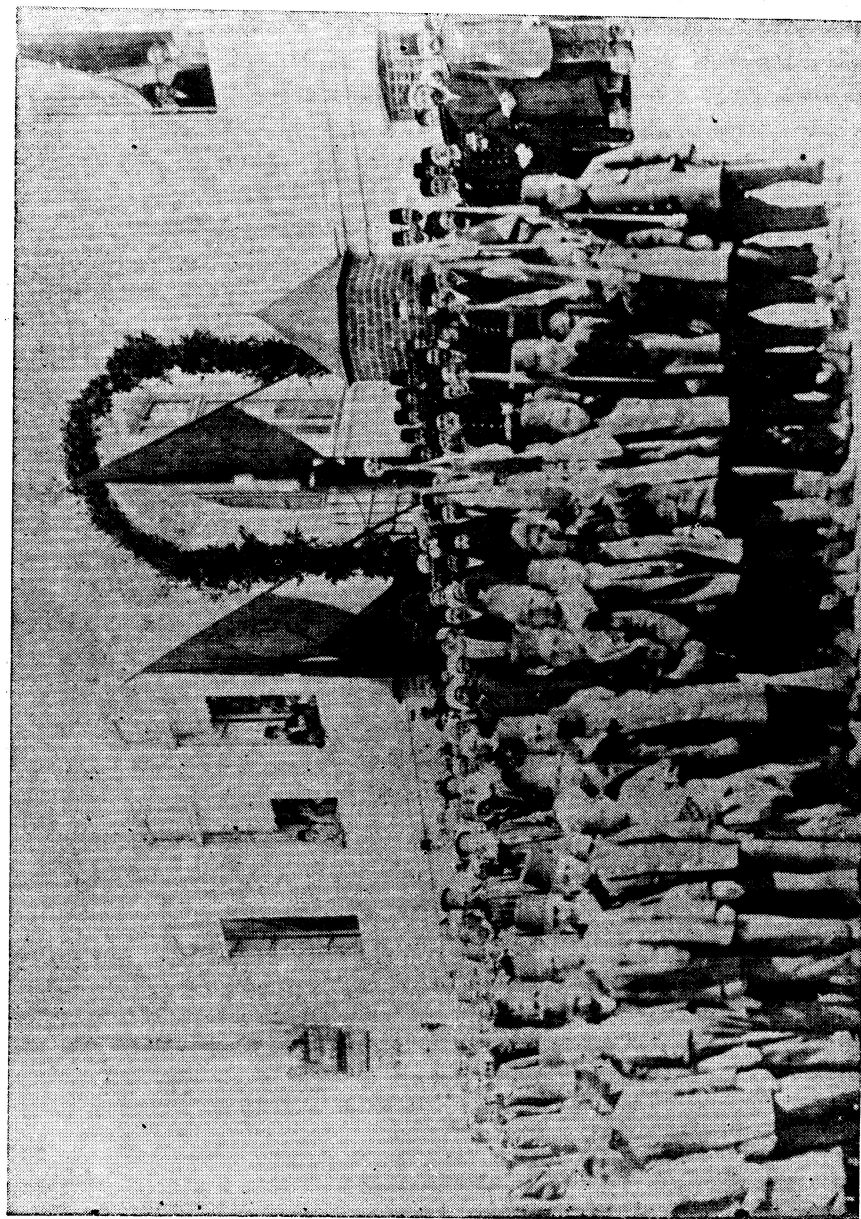
γίου, όπως τον αποκαλούσαν, πέθανε το 1918 και τον θυμάμαι καλά σαν παιδί που ήμουν τότε 8 χρονών.

Από την ελληνική αυτή σχολή του 1850 θα έμαθαν γράμματα και η γιαγιά μου Ελισάβετ Κων/νου Τζιάτα, το γένος Δημητρίου Χατζηγιαζή ή Δημητρουδή, και ο αδελφός της Κων/νος Δημ. Δημητριάδης, οι οποίοι εγεννήθησαν εις Θεολόγον γύρω στα 1850, όταν ελειτούργησε η ελληνική αυτή σχολή, και πέθαναν η μεν πρώτη εις Θεολόγον εν έτει 1941, ο δε δεύτερος, αφού εσπούδασε ιατρός και ασχολήθηκε με την κοινοτική πολιτική, εις Αθήνας το έτος 1930.

Άλλη μία περασμένης ηλικίας που γνώρισα και που ήξευρε καλά γράμματα εις το χωριό μας ήταν η Σωτήρω Βασιλείου Δαλπαναγιώτη, το γένος Νικολάου Συργούδη, αλλ' αυτή ήταν ορφανή πατρός από μικρή, είχε μάννα χήρα και νοικάρισσες εις την οικίαν τους δασκάλες κι αυτές την έπαιρναν εις το σχολείο και τη μάθαιναν γράμματα, βοηθώντας εις τούτο και του γείτονος παπά της Κυριάκου Λάμπρου Μεταξενιάδη.

Η ελληνική σχολή Θεολόγου η αναφερομένη εν έτει 1850 υπήρξε το πρώτο μεγάλο φυτώριο εις το οποίο εμορφώθησαν πολλοί Θάσιοι αλλ' ημείς οι νεότεροι γηγενείς δεν είχαμε ιδέαν περί ταύτης, ούτε εκ παραδόσεως, ούτε εξ υπαρχόντων εγγράφων τινών, και ειδικότερον εις ποίον κτήριον ελειτούργησε η σχολή αύτη, διότι δεν υπάρχουν σήμερα ούτε καν ερείπιά της, ούτε υπεδείχθη ποτέ η τυχόν θέσις υπάρξεως ταύτης, ούτε διεσώθη παράδοσίς της από παλαιότερας γενεάς, ούτε αναφέρθησαν ονόματα διδασκάλων, ούτε ονόματα μαθητών που εφοίτησαν εις ταύτην ή τινών άλλων που ακολούθησαν γυμνασιακάς σπουδάς εκτός της Θάσου προ του 1900 και κάθε άλλη σχετική πληροφορία, πλην της εις την ιστορίαν του καθηγητού κ. Απ. Βακαλοπούλου αναφερομένης επιστολής του Δημ. Χατζηγιαζή ή Δημητρουδή προς τον γυναικάδελφόν του φιλικόν Καλλίνικον Σταματιάδη, που τον εκάλει να διδάξει εις την με τίτλον «Ελληνική Σχολή» ιδρυθείσαν εν Θεολόγω, αλλά δεν εδέχθη να έρθει, διότι ήταν πλέον περασμένης ηλικίας. Εις τα ερωτήματα ταύτα θα μπορούσε να δώσει απαντήσεις ο πατέρας μου, που σαν σχολικός έφορος του 1911 και δάσκαλος ίσως του σχολείου ενδιέτριβε σ' αυτά, αλλά πού η σκέψις και η έρευνα του σήμερα διά την διερεύνησιν τότε τοιούτων ζητημάτων. Ευτυχώς προσφάτως ανεύρον μίαν σειράν εγγράφων που λύουν το μυστήριο της στεγάσεως της πρώτης ελληνικής σχολής που ελειτούργησε εις Θεολόγον από το έτος 1850.

Ένα από τα έγγραφα που αναφέρονται εις ποίαν κατάστασιν ευρίσκοντο τα σχολεία του Θεολόγου κατά τας αρχάς του αιώνα μας είναι η από 19-6-1904 απάντησις της κοινότητος Άνω Θεολόγου προς τον αντιπρόσωπον του μουτσαρίφου Θάσου, η οποία μας πληροφορεί ότι ελειτούργουν τότε δύο scho-

Φωτογραφία που διασώζει την παλιά ελληνική σχολή Θεολόγων. Πρέπει να είναι τραβηγμένη γύρω στα 1885, αφού ανάμεσα στους μαθητές είναι ο Μάωκος Δέμπας, ηλικίας τότε 7-8 ετών. Από σχολική γιορτή που παρίστανται όλοι οι επίσημοι. (Η φωτογραφία παραχωρήθηκε το 1974 από την οικογένεια Δέμπα στον Κ. Χιόνη)

λεία· εκ τούτων το εν ήταν παρθεναγωγείον μετά νηπιαγωγείου, το δε έτερον αστική σχολή αρρένων. Διευθυντής ήταν ο Γεώργιος Μ. Ζαχαρόπουλος και διδάσκαλος ο Νικόλαος Καρανικόλας, ενώ παρθεναγωγός η Χρυσάνθη Κωνσταντίνου και νηπιαγωγός η Νίνα Νικολάου. Οι μαθηταί και μαθήτριά που εφοίτων εις τα δύο ως άνω σχολεία ήσαν 218, εξ ων 141 άρρενες και 77 θήλεις, γόνος μπόλικος, ενώ σήμερα λειψός, ανερχόμενος εις το ήμισυ μόνον τούτου διά τα δύο σχολεία Θεολόγου και συνοικισμού Ποτού².

Το οικοδόμημα που εστέγασε την ελληνικήν σχολήν του 1850 με την πάροdon του χρόνου κατέστη ετοιμόρροπον και η συνέχισις της στεγάσεως της αστικής σχολής Θεολόγου κατά τας αρχάς του αιώνα μας εκρίθη επικίνδυνος. Περί της ελεεινής καταστάσεως του σχολείου της κοινότητος Άνω Θεολόγου ομιλεί εύγλωττα το από 3-2-1908 έγγραφον, που απευθύνει η μουχταροδημογεροντία Άνω Θεολόγου προς τον μουτεσαρίφην Θάσου, διεκτραγωδούσα την κατάστασιν και αναφέρουσα ότι το σχολείον κατέστη έρημον και έτοιμον να κρημνίσει. Διά του ως άνω εγγράφου γνωστοποιείται η σύστασις δωδεκαμελούς επιτροπής που θα εφρόντιζε διά την είσπραξιν εράνων και περισυλλογήν συνδρομών προκειμένου να επισκευασθούν οι ετοιμόρροποι τοίχοι του σχολείου. Η μουχταροδημογεροντία ζητεί την άδειαν της επισκευής του και την έγκρισιν περιφοράς κυτίου διά την συγκέντρωσιν χρημάτων³. Η ιδέα της εκ βάθρων ανεγέρσεως του σχολείου Θεολόγου υπήρχε από το 1905⁴, συγκεκριμενοποιείται όμως το 1907⁵ και υλοποιείται κατά τα έτη 1908-11. Εις την αποπεράτωσιν του νέου σχολείου συνέβαλαν και οι οικονομικές ενισχύσεις των Θεολογιτών που ειργάζοντο εις Αμερικήν. Η επιτροπή ανεγέρσεως του σχολείου με το από 10/23 Ιουλίου 1911 έγγραφό της ευχαριστεί τους κ. Π. Σουρίνη, Ν. Αγοραστό, Ν. Ζωγράφο και Αργ. Χριστοδούλου διά τας 8 λίρας που έστειλαν προς ανέγερσιν του κτηρίου της σχολής⁶. Το 1912

2. Βλ. υπ' αριθ. 2 έγγραφον που δημοσιεύομεν.

3. Βλ. υπ' αριθ. 3 έγγραφον που δημοσιεύομεν.

4. Βλ. την από 24/7 Μαΐου 1905 επιστολήν του Γιαξή Χ' Σταματίου προς τον υιόν του Σταμάτην, που ευρίσκετο εις Αμερικήν. Εις την ως άνω επιστολήν, που δημοσιεύεται εις τον παρόντα τόμον υπό του καθηγητού Κ. Χιόνη εις σχετικόν του δημοσίευμα, αναγράφεται: «Δεν μας έγραψες τίποτε το σχετικόν περί της συστάσεως του Συλλόγου, που σκοπόν έχουσιν την ανέγερσιν ενταύθα Σχολής».

5. Βλ. την από 7 Απριλίου 1907 επιστολήν του Γιαξή Χ' Σταματίου προς τον υιόν του Σταμάτην. Η ως άνω επιστολή δημοσιεύεται εις τον παρόντα τόμον και εις σχετικόν δημοσίευμα υπό του καθηγητού Κ. Χιόνη. Αναγράφονται τα εξής ενδιαφέροντα: «Ερρίφθη ιδέα ενταύθα υπέρ ανεγέρσεως εκ βάθρων της Σχολής μας. Θα απαιτηθώσιν αρκετά χρήματα διά την ανέγερσιν του κτηρίου της Σχολής, διότι η οικοδόμησις θα γίνει συμφώνως των σημερινών προόδων...».

6. Βλ. Κωνσταντίνου Δ. Τσιάτα, Η ίδρυση των σχολείων του Θεολόγου στα χρόνια

το νέο σχολείο ήταν ήδη αποπερατωμένο, αφού εις απάντησιν σχετικού ερωτήματος που υπέβαλε ο διοικητής Θάσου Β. Κ. Σκουρλέτης, η κοινότητα Άνω Θεολόγου απήντησε ότι υπήρχαν δύο σχολεία εις Θεολόγον, ήτοι μία μεικτή εξάτακτος αστική σχολή και ένα νηπιαγωγείο, που λειτουργούσαν και τα δύο εις το ίδιο κτήριο «οικοδομηθέντι νεωστί διά συνδρομών και μόνον των κατοίκων του χωρίου και του ταμείου της εκκλησίας». Εις τα ως άνω σχολεία υπηρετούσαν 3 διδάσκαλοι και 2 διδασκάλισσαι που εμισθοδοτούντο ετησίως από τις δύο κοινότητες ως εξής: ο δ/ντής 69 οθωμ. λίρες, ο Βος διδάσκαλος 42, ο Γος 40 και αι δύο διδασκάλισσαι από 25. Παρείχeto ακόμα εις αυτούς κατοικία και καύσιμος ύλη⁷. Εις άλλο έγγραφο του ιδίου έτους, που απευθύνεται προς την αστυνομικήν υποδιεύθυνσιν Θάσου, η κοινότητα Άνω Θεολόγου αναφέρει ότι μία αστική σχολή υπάρχει εις την ιδικήν της περιφέρειαν «νεωστί οικοδομηθείσα δι' ιδιωτικών συνδρομών της ημετέρας περιφέρειας αντικατασταθείσα επί της παλαιάς τοιαύτης»⁸. Έτσι λύεται το μυστήριο της λειτουργίας της ελληνικής σχολής του 1850, αφού το νεότερον σχολείον που ανηγέρθη κατά τα έτη 1908-1911 αντικατέστησε το παλαιόν κτίσμα του 1850. Η περίπτωσις είναι ομοία μ' εκείνη της εκκλησίας της Αγίας Παρασκευής, που ευρίσκεται πλησίον του σχολείου (ο δρόμος τα χωρίζει). Ο ενοριακός ούτος ναός ανηγέρθη εν έτει 1843 και υπάρχει η εικόνα του Αγίου Δημητρίου που αναγράφει ότι εγένετο αύτη δια δαπάνης του τιμιωτάτου κυρ Δημητρίου του Χατζηγιαζή του εν έτει ΑΩΜΣ' = 1846. Έρχεται όμως σήμερα το από 1-5-1793 έγγραφο προγαμιαίας δωρεάς ν' αποδείξει ότι υπήρχε παλαιόν κτίσμα ή παρεκκλήσι της Αγίας Παρασκευής, αφού μνημονεύεται εις το ως άνω έγγραφον⁹, και ότι ο νέος ναός του 1843 ανηγέρθη επί του παλαιού παρεκκλησίου.

Εις επιστολήν του 1914, που έχει γραφεί από το Γεώργιο Γεωργιάδη ή Γεωργίου και απευθύνεται προς τον Επιθεωρητήν Σχολών, αναφέρεται διά τους τότε διδασκάλους και διδασκάλισσες, μεταξύ των οποίων και ο εκ Λιμεναρίων Αύγουστος Κρητικός, θείος εκ πατρός του μακαρίτη δικηγόρου Βασιλείου Κρητικού, τον οποίον είχα δάσκαλο εις την τετάρτην τάξιν του σχολείου μας το έτος 1920, ότι δεν τους δίνουν τα κλειδιά ν' ανοίξουν και λειτουργήσουν τα σχολεία, διότι την περασμένη χρονιά συνέβησαν εις το σχολείον πολλά έκτροπα μεταξύ του διδακτικού προσωπικού, τα οποία υπέπεσαν εις

της Τουρκοκρατίας, περ. «Θασιακά», τ. 2, Καβάλα 1985, σ. 67-69.

7. Βλ. Κωνσταντίνου Χιόνη, Η απελευθέρωση της Θάσου το 1912, περ. «Θασιακά», τ. 2, Καβάλα 1985, σ. 32.

8. Βλ. υπ' αριθ. 4 έγγραφον που δημοσιεύομεν.

9. Βλ. υπ' αριθ. 1 έγγραφον που δημοσιεύομεν.

την αντίληψιν του λαού και των κατοίκων, ένεκεν των οποίων οι μεν προεσποδημογέροντες δεν εδέχθησαν ν' ανοίξωσι την σχολήν, οι δε κάτοικοι δεν εδέχοντο ν' αποστείλουν τα παιδιά των εις το σχολείον, ίνα μη επεκταθεί το σκάνδαλον¹⁰.

Κατά τον χρόνον που συνετάγη η ανωτέρω επιστολή ευρέθη κατά πληροφορίας των μακαρίτιδων Δημητρίου Γαλανού και Σταματίου Καρκαλέμη εις το καφενείον του δευτέρου τούτων, το οποίον κάηκε προσφάτως από άγνωστον αιτίαν, ανηρτημένον ανώνυμον ποίημα¹¹, πού, όπως έλεγαν τότε, το έγραψε, και διεσώθη εις την μνήμην μερικών, ένας εκ του προχείρου ποιητής, ονόματι μπάρμπα Στέλιος, γνωστός με το παρατσούκλι καφελκάς, διότι κατασκεύαζε καφελίκια, της φτήνιας πράγματα. Το ποίημα τούτο μπορεί να είπει κανείς ότι είναι σχετικόν της ανωτέρω επιστολής που εστάλη προς τον Επιθεωρητήν Σχολών και υπαινίσσεται των εκπαιδευτικών του τότε καιρού που έκαναν κουμάντο αι τότε τοπικαί σχολικαί εφορεΐαι. Ο αναφερόμενος μπάρμπα Στέλιος προταθείς το 1918 υπό της γείτονός της Μαρίας χήρας Δημητρίου Δαγκαλάκη, Μαρουδιάς υπό των συγχωριανών της λεγομένης, ως μάρτυς κατηγορίας εις εξύβρισιν, υπόθεσιν διά την οποίαν εκυκλοφόρησε και το δίστιχον «για της Μαρουδιάς την έννοια τρέχα μπάρμπα Στέλιου στου Λιμένα», μετέβη εις Λιμένα όπου έγινε η δίκη, συναποκομίζων μεθ' εαυτού προς πώλησιν εκείσε και τα καφελίκια του. Επιστρέφων όμως μετά το πέρας της δίκης από Λιμένα εις Θεολόγον και διερχόμενος εκ Ποταμιάς εν καιρώ χειμώνος κατελήφθη καθ' οδόν υπό χιονοθύελλης συνεπεία της οποίας ετελεύτησε την ζωήν και τον πλάνητα βίον εις την αγρίαν τοποθεσίαν Προβάτι Ποταμιάς, ολίγον μετά την διέλευσίν του εκ Ποταμιάς, όπου, αφού εκόπασε η κακοκαιρία, ευρέθη νεκρός φέρων εις τον ώμον του και τα καφελίκια του, που δεν επώλησε κατά την μοίραν των υπερηλίκων ανθρώπων.

Θέμα της παρούσης μου μελέτης ήταν ν' αποδείξω το πού εστεγάσθη το πρώτο ελληνικόν σχολείον του Θεολόγου. Τα έγγραφα που παραθέτω νομίζω ότι δίνουν απάντησιν εις το ερώτημα τούτο και προσδιορίζουν τον τόπον επί του οποίου ήταν κτισμένη η κατά την ιστορίαν της Θάσου του καθηγητού κ. Αποστόλου Βακαλοπούλου λειτουργήσασα κατά το έτος 1850 ελληνική σχολή Θεολόγου προς καύχημα και του χωρίου Θεολόγος και της νήσου Θάσου. Τελειώνοντας επαναλαμβάνω ότι το παλαιόν σχολείον του 1850, επειδή κατέστη έρημον και ετοιμόρροπον και δεν εξυπηρετούσε τας συγχρόνους ανάγκας, εκρημνίσθη και ανηγέρθη εκ νέου κατά τα έτη 1908-1911. Το καινούριο ευρύχωρο σχολείο ετέθη εν λειτουργία το έτος 1911 και εστέγασε τη μεικτή

10. Βλ. υπ' αριθ. 5 έγγραφον που δημοσιεύομεν.

11. Βλ. το ποίημα που δημοσιεύομεν εις το τέλος του παραρτήματος.

αστική σχολή Θεολόγου. Το κτήριο επισκευασθέν δύο φορές μεταπολεμικώς διατηρείται και στεγάζει μέχρι σήμερα το Δημοτικό σχολείο Θεολόγου.

ΕΓΓΡΑΦΑ

1

1793 Μαῖον 1

Δωρεά χήρας ή διαζευγμένης γυναίκας προς άγαμον νέον προκειμένου να νυμφευθεί τούτον. Διά της ως άνω δωρεάς η Βασιλική δίνει ως παλικάριάτικον εις τον μέλλοντα σύζυγον της μισό σπιτί, τέσσερα ελαιόδενδρα εις Θημονιάν, τέσσερα ελαιόδενδρα εις Κοΐνυρα και ένα κήπον έμπροσθεν της οικίας. Το παλικάριάτικο και κοριτσιάτικο ήταν έθιμα που διετηρήθησαν ως τις αρχές του αιώνα μας. Η πράξις συνετάγη υπό ιερέως Παπαναστάση εν έτει 1793 και υπογράφεται υπό μαρτύρων μεταξύ των οποίων αναφέρεται και το όνομα του επιτρόπου Μεταξά. Ποίος να ήτο ο αναφερόμενος Μεταξάς και εις ποίαν εκκλησίαν επίτροπος; Την εποχήν ταύτην μνημονεύονται δύο Μεταξάδες εις αγοραπωλησίας. Ο ένας είναι ο Μεταξάς Δημητρίου, πατέρας του οπλαρχηγού Χατζηγιωργή, και ο άλλος ο Μεταξάς Μιχάλης. Διά να διαπιστωθεί ποίος εκ των δύο είναι θα πρέπει να γίνει αντιπαραβολή των υπογραφών τους, ενώ εις απάντησιν του ερωτήματος ποίας εκκλησίας επίτροπος ήτο, θα πρέπει να συμπεράνωμεν ότι ήτο της Αγίας Παρασκευής. Βέβαια την εποχήν ταύτην δεν υπήρχε ο σημερινός ιερός ναός της Αγίας Παρασκευής, εφ' όσον ούτος ανηγέρθη εν έτει 1843, αλλ' η μνεία του ναού τούτου εις το αναφερόμενον έγγραφον μας οδηγεί εις το θετικόν συμπέρασμα ότι υπήρχε παρεκκλησίον ή παλαιός μικρός ναός επί του οποίου εκτίσθη ο εν έτει 1843 σημερινός ναός της Αγίας Παρασκευής. Και επειδή δεν υπήρχε εκκλησία του Αγίου Δημητρίου εν έτει 1793 εις κάτω Θεολόγον αλλά μόνο της Παναγίας, και δεδομένου ότι ο Μεταξάς ήτο ενορίτης του Άνω Θεολόγου, άρα ο Μεταξάς θα πρέπει να ήτο επίτροπος του παρεκκλησίου της Αγίας Παρασκευής.

+ δια του παροντος βεβιωτικου γραματος γραφω καί φανερονο εγω υ Βασιλικι τοῦ ποτε γιοργι τις θομαγισ πος δινο τον γιανι τοῦ ποτε αντονι του γιανι πος δινο παλικάριατικου σπιτι εις τιν αγι(αν) παρασκαιβι κουτα μισο, δεντρα εις τιν θυμουνιά 4 καί εις τὰ κινερα δεντρα 4 και κήπου ενα εδο [προ] προστὰ καί δια του βεβιον τις αλιθιας εδοσα τὸ παρον μου γραμα εις τας χειρας του γιανι εις πισιनि εν μινι μαουου πρότι ετος 1793.

σοτιρι παναγιωτη μαρ(τυρῶ)

μεταξας επιτροπος μαρ

γιανι μανολιτζι μαρ

γιανι ραλι μαρ

παπααναστασις γραφο και μαρ

2

1904 Ιουνίου 19

Από το βιβλίο εξερχομένων εγγράφων της κοινότητος Ἄνω Θεολόγου παραθέτομεν την απάντησιν που έστειλε η Κοινότης προς τον μπουτσαρίφη Θάσου και αναφέρεται εις την κατάστασιν των εκπαιδευτηρίων της ως άνω Κοινότητος κατά το έτος 1904.

Αριθ. 12. Τῷ Ἐξοχοτάτῳ Ἀντιπροσώπῳ Μουτσαρίφη Θάσου. Εἰς Λιμένα. Ἀπαντῶντες εἰς τὴν ὑπὸ 16ην τοῦ τρέχοντος καὶ ἀριθ. 12 διαταγὴν σας ὅτι ἐν τῷ ἡμετέρῳ χωρίῳ ὑπάρχουσι δύο σχολεῖα ἐξ ὧν τὸ ἐν εἶναι Παρθεναγωγεῖον μετὰ Νηπιαγωγείου, τὸ δὲ ἄλλο Ἀστικὴ Σχολὴ τῶν ἄρρένων. Διδάσκαλοι ὑπάρχουσι διδάσκοντες εἰς ἀμφοτέρω τὰ σχολεῖα οἱ ἐξῆς: εἰς διευθυντὴς Γεώργιος Μ. Ζαχαρόπουλος, εἰς διδάσκαλος Νικόλαος Καρανικόλα, μία παρθεναγωγὸς Χρυσάνθη Κωνσταντίνου καὶ μία νηπιαγωγὸς Νίνα Νικολάου. Τὸ Παρθεναγωγεῖον ἀποτελεῖται ἐκ 4ων τάξεων, ἡ δὲ Ἀστικὴ Σχολὴ ἀπὸ 6 τάξεως. Εἰς τὰ ἐν τῷ ἡμετέρῳ χωρίῳ σχολεῖα φοιτῶσιν 218 ἐν ὧν μαθηταὶ καὶ μαθήτριά, ἐξ ὧν 141 εἶναι ἄρρενα καὶ 77 θήλεα. Τῇ 19ῃ Ἰουνίου 1319 (1904) Θεολόγου. Διατελοῦμεν μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ.

3

1908 Φεβρουαρίου 3

Περὶ τῆς ἐλεεινῆς καταστάσεως τοῦ ἐν Θεολόγῳ ἰδρυθέντος Σχολείου κατὰ το ἔτος 1850 μας ομιλεῖ το ἔγγραφο που δημοσιεύομεν παρακάτω. Ἐκ τοῦ εγγράφου τούτου ἀναμφισβήτητα προκύπτει πλέον ὅτι ἡ παλαιὰ ἐλληνικὴ σχολή, που ἦταν κατασκευασμένη το 1850, εἶχε ἐρημωθεί καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπισκευασθοῦν οἱ ἐτοιμόρροποι τοῖχοι τῆς διὰ νὰ μὴν κρημνίσουν. Ἡ μουχταροδημογεροντία Ἄνω Θεολόγου ζητεῖ ἀπὸ το μπουτσαρίφη Θάσου νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐπισκευὴν τοῦ σχολείου καὶ νὰ ἐγκρίνῃ τὴν καθ' ἐβδομάδα περιφορὰν κυτίου διὰ τὴν συγκέντρωσιν χρημάτων πρὸς ὄφελος τῆς σχολῆς.

Πρὸς τὴν αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὸν Μουτσαρίφη Θάσου εἰς Ὁσμανίε. Χθὲς τῇ 3ῃ Φεβρουαρίου τοῦ τρέχοντος ἡμέραν Κυριακὴν καὶ ὥραν 5ην π.μ. συνελθόντες εἰς κοινὴν συνεδρίασιν μετὰ τῶν προκρίτων καὶ λοιπῶν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ σχολείου Ἄνω Θεολόγου, ἰδόντες τὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν τοῦ ἰδίου σχολείου, τὸ πρὸ ἱκανῶν χρόνων ἔρημον, ὅτι εἶναι ἔρημον νὰ κρημνίσῃ καὶ ὅτι εἶναι ἀδύνατον διὰ τὸ ἐξῆς μαθηταὶ καὶ μαθήτριά νὰ διδασκῶσιν ἐν αὐτῷ, ἀποφασίσαντες ὅθεν κοινῶς καὶ ἐξελέξαμεν ἐπιτροπὴν ἀποτελουμένην ἀπὸ δώδεκα πρόσωπα, ἡ ὁποία θὰ φροντίσῃ δι' εἰσπράξεως ἐράνων ἀπὸ τὴν Κοι-

νότητα ἡμῶν καὶ ἀπὸ ἀλλαχοῦ νὰ περισυλλέξῃ συνδρομὰς ἵνα δυνηθῇ νὰ ἐπισκευάσῃ τὰ ἐτοιμόρροπα τείχη τῆς Σχολῆς.

Ταῦτα πάντα γνωστοποιοῦμεν τῇ ὑμετ. ἐξ. καὶ θερμοπαρακαλοῦμεν ὅπως μᾶς ἐπιτρέψῃτε ἄδειαν νὰ ἐπισκευάσωμεν τὰ τείχη τῆς ρηθείσης Σχολῆς, συνάμα δὲ μᾶς ἐπιτρέψῃτε νὰ ἐξέρχεται κυτίον καθ' ἑβδομάδα εἰς τὰ καφενεῖα καὶ μαγαζία πρὸς ὄφελος τῆς Σχολῆς.

Τῇ 3ῃ Φεβρουαρίου
1908 Ἐν Θεολόγῳ Ἄνω

Διατελοῦμεν μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ
Ἡ Μουχταροδημογεροντία Ἄνω Θεολόγου

4

Απόσπασμα ἀπὸ το βιβλίον ἐξερχομένων ἐγγράφων τῆς κοινότητος Ἄνω Θεολόγου, σελ. 100-101, τοῦ ἔτους 1912. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα 4 που δίνεται ἀπὸ τὴν παραπάνω Κοινότητα πρὸς τὴν αστυνομικὴν ὑποδιεύθυνσιν Θάσου παρουσιάζει ἐνδιαφέρον, γιατί ἀναφέρεται εἰς τὴν αστικὴν σχολὴν Θεολόγου, ἡ ὁποία ἀνηγέρθη με συνδρομὰς ἰδιωτῶν εἰς ἀντικατάστασιν τῆς παλαιᾶς. Καίτοι τὸ ἐγγράφο εἶναι ἀχρονολόγητο, ἐν τούτοις ἀπὸ τὰ ἐγγράφα τῆς προηγουμένης σελίδος 99, ἐκδοθέντος τὴν 1ην Νοεμβρίου 1912, καὶ τῆς ἐπομένης σελίδος 102, ἐκδοθέντος τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1913, συνάγεται ὅτι ἐξεδόθη τοὺς μῆνας Νοέμβριον ἢ Δεκέμβριον 1912.

Πρὸς τὴν Ἀστυνομικὴν Ὑποδιεύθυνσιν Θάσου. Εἰς Λιμένα. Ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἀπὸ 28ης ἰδίου μηνὸς ὑμετέραν πρὸς ἡμᾶς ἐγκύκλιον συμφώνως τῶν ἐν αὐτῇ γνωρίζομεν ὑμῖν τὰ ἐξῆς:

4ον Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ περιφερείᾳ μία Ἀστικὴ Σχολὴ ὑπάρχει νεωστὶ οἰκοδομηθεῖσα δι' ἰδιωτικῶν συνδρομῶν τῆς ἡμετέρας περιφερείας ἀντικατασταθεῖσα ἐπὶ τῆς παλαιᾶς τοιαύτης.

5

Επιστολὴ που στέλλεται ἀπὸ τὴ Σχολικὴ Εφορεία Θεολόγου πρὸς τὸν Ἐπιθεωρητὴν τῶν Σχολῶν ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐκτροπα τοῦ παρελθόντος ἔτους. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν σημειώνεται μόνον τὸ ἔτος τῆς σύνταξης, ἐνῶ ἀφήνεται κενὸ καὶ δὲν ἀναγράφεται ἡ ἡμέρα καὶ ὁ μῆνας που συνετάγη τὸ ὡς ἄνω ἐγγράφο. Ἡ ὡς ἄνω ἐπιστολὴ συνετάγη ἀπὸ το Γεώργιο Γεωργιάδη.

Ἐν Θεολόγῳ τῇ

1914. Κύριε Ἐπιθεωρητὰ τῶν Σχολῶν.

Πρὸ ἑβδομάδος ἦλθον εἰς τὸ χωρίον μας ὅπως ἀνοίξωσι τὴν σχολὴν τὸ ἐκ τοῦ παρελθόντος προσωπικὸν Αὐγουστος Κρητικὸς (Διευθυντὴς) καὶ Θωμᾶς Ντίνιας, κατ' αὐτὰς δὲ ἦλθε καὶ ἡ διδασκάλισσα Ἄννα Καμπουρίδου.

Επειδή όμως κατὰ τὸ παρελθὸν σχολικὸν ἔτος πολλὰ ἔκτροπα συνέβησαν μεταξύ τοῦ ἰδίου προσωπικοῦ, τῶν ὁποίων γινώσκω δι' ἐκθέσεως τοῦ Διευθυντοῦ πρὸς ὑμᾶς ἐλάβατε, δὲν ἐδέχθημεν νὰ ἀνοίξωσι τὴν σχολὴν μας βέβαιον ὅτι θὰ ἐγένετο σκάνδαλον παρὰ τῷ λαῷ καὶ οὐδεὶς θὰ ἔστελλε τὰ παιδιὰ του, ἀφοῦ ὅλα ἔχουσι πέσει εἰς τὴν ἀντίληψίν του.

Ἐσπεύσαμεν ὅθεν ὅπως τηλεγραφικῶς ἀναγγεῖλωμεν τοῦτο πρὸς ὑμᾶς, παρακαλέσωμεν τὴν ταχείαν ἀποστολὴν προσωπικοῦ, διότι ὁ καιρὸς παρῆλθε, δυστυχῶς ὅμως δὲν σᾶς εὔρε τὸ τηλεγράφημά μας εἰς Ἀθήνας ὡς ἐκ τοῦ τηλεγραφείου Ἀθηνῶν ἐλάβομεν χθὲς εἰδησιν. Ὡς ἐκ τούτου σᾶς παρακαλοῦμεν ὅπως φροντίσητε τὴν ἀποστολὴν καταλλήλου προσωπικοῦ, ἐπιφυλασσόμενοι νὰ σᾶς καταγγεῖλωμεν καὶ ὀρισμένα γεγονότα μέρους τοῦ προσωπικοῦ, θίγοντα τὴν ἠθικὴν, ἐὰν ἤθελε παραστῇ ἀνάγκη. Ἐν Θεολόγῳ τῇ 1914.

6

Ποίημα εὐρεθὲν ἀνηρτημένον το ἔτος 1914 εἰς καφενεῖον Σταματίου Καρκαλέμη, ου. δαμοῦ εἰς βιβλία ἀναγεγραμμένον ἀλλὰ διὰ ζώσης καὶ ἀπὸ μνήμης διασωθὲν ὑπὸ των μακαρίτιδων Σταμ. Καρκαλέμη καὶ Δημ. Γαλανοῦ, γραφέν ὑπὸ ενός ἐκ του προχείρου ποιητοῦ μπάρμπα Στέλιου λεγομένου, ἀγνώστου ἐπωνύμου, ἐκ Μυτιλήνης καταγομένου καὶ πλάνητος, διαμένοντος εἰς Θεολόγον καὶ κατασκευάζοντος καφελίκια ἐκ λευκοσιδήρου (τενεκέ), δι' ου ἐπωνομάζετο καφελκάς, μεγάλου εἰρωνος καὶ σκώπτου.

Ὡς ἀγράμματος που εἶμαι γράφω λίγα καὶ καλὰ
στο σχολεῖό μας μέσα γίναν στα κρυφὰ πάρα πολλὰ.
Κι ἂν θὰ πῶ γιὰ νὰ τὰ γράψω, ὅπως εἶναι τακτικά,
θὰ με σπᾶσουν εἰς τὸ ξύλο, σὰς τὸ λέγω φανερά.
Πατριώται συγγενεῖς καὶ ἀπλοῖκοί καημένοι,
συνετοὶ καὶ ταπεινοί, μάθετε τὸ τι καὶ τι συμβαίνει.
Ὁ κύριος διδάσκαλος, ὁ πιο γραμματισμένος,
κάποιος δαίμων βάσκανος τὸν φθόνεσε νὰ ἐρωτευθεῖ καημένος.
Με ποῖα, με τὴν δασκάλισσα τὴν κεχαριτωμένη,
ἀπ' ἐχ' ἐλῆά στο μάγουλο καὶ τ' ὄνομα Εἰλένη.